

Guldbarer for indianere og andre buemagere [1]

Skrevet af : JonJagd til den 27. Maj 2007 - 17:33

Buemagerens Værksted [2]

En gang i februar 2007 bankede det pludselig på døren. Udenfor stod buemager og guldsmed Karsten Lank. I sin fremstrakte hånd holdt han det, der mest af alt mindede om en skrigende grøn abehjerne. Det var en "hedge apple" som er frugten af det for buemagere så velkendte træ osage orange eller på dansk osagetorn (Maclura Pomifera).

Frugten er overraskende stor. Den er mindst lige så stor som en grapefrugt, og man siger, at den er dødelig hvis man er så uheldig at få den i hovedet når man står under et osage træ, der bærer frugt og frugten kommer oppe fra toppen af træet. Træet er ofte ikke mere end 6 meter højt, men hvor vækstbetingelserne er gode kan det blive som et regulært stort træ.

Karsten foreslog, at jeg skilte frugten af og pillede så mange frø ud af den som jeg mente jeg kunne bruge og så plantede dem ud noget spagnum i nogle spirebakker for senere at plante dem ud. På den måde ville jeg kunne opbygge mig en reserve af osage, som senere kunne forvandles til fantastiske buer.

Hvorfor så meget besvær for noget buetræ? Jo, fordi det ikke er noget hvilket som helst buetræ. Osage Orange er fra USA og voksede oprindeligt i et afgrænset område i det vestlige Arkansas, det sydlige Oklahoma og dele af det østlige Texas, og ofte i nærheden af landsbyerne for Osage indianerne. Og det var fra træets grene og stammer, at disse indianere lavede deres værdifulde og meget efterspurgte buer. Buene og træet var så efterspurgte, at det også blev brugt af Shawnee og Wyandotte indianerne i Ohio samt Blackfoot indianerne i Montana (prærieindianere og nomadiske bøffeljægere). Buene eller træet må altså have været blevet handlet over så store afstande som 3.200 kilometer.

Osage orange-stave eller færdige buer blev altså handlet ivrigt og en af de tidlige rapporter nævner, at markedsværdien af en vellavet bue af osage var så meget som en "comely young squaw". En anden kilde nævner, at prisen på en god osage bue i starten af 1800-tallet lød på en hest og et dækket. Derudover blev der udkæmpet deciderede stammekrige om territorier, der havde en god vækst af Osage orange træer.

Navnet Osage har træet altså fra indianerstammen Osage i Arkansas. Tidlige franske opdagelsesrejsende kaldte træet "bois d'arc" hvilket betyder "træet til buer". Det franske navn blev efterhånden udtalt "bodark," som er et navn, der fortsat bruges om Osage Orange i nogle områder. Andre navne jeg har set er gultræ samt hedgeapple, der kommer af at man i over 100 år har brugt den i plantningen af levende hegn, da den gror meget tæt og med torne.

Efter at frugten havde ligget i køkkenvinduet et stykke tid og mistet noget af sine klare grønne farve til fordel for en mere mat grøn farve og brune pletter, skilte jeg den ad med en kniv. Det var noget frygtelig klistret stads at arbejde med, men der kom masser af frø ud af det. Jeg stoppede da jeg havde lige under 30 frø, og da var jeg kun halvvejs gennem frugten.

Nu var det et spørgsmål om at få dem plantet ud. Min mor er meget aktiv i sin have, så hvem ville være bedre til at opfostre pleje disse kommende "gyldne" buestave. Men spørgsmålet var så hvordan det skulle gøres, da Osage Orange jo oprindeligt voksede i et klima der er væsentlige varmere end det danske.

Vi skrev derfor til Botanisk have, som har et fint eksemplar af en Osage Orange stående, og vi fik følgende svar:

Botanisk Have har ganske rigtigt et eksemplar af Maclura pomifera - men generelt er træet bedst tjent med et middelhavslignende klima. Den er faktisk ret almindeligt dyrket netop i Middelhavslændene! Den kan dog godt klare sig her i landet, i alt fald hvis den ikke sættes alt for frostudsat! Vent

En osagetorn i Botanisk Have i København
Fotograf: Martin

eventuelt lidt med at sætte dine frøplanter ud om vinteren!

Venlig hilsen

Knud Ib Christensen
Assoc. Prof., Ph.D.
Botanical Garden and Museum
The Natural History Museum of Denmark
University of Copenhagen
Oe. Farimagsgade 2B
DK-1353 Copenhagen K
DENMARK
<http://www.botanic-garden.ku.dk/kic/Christensen.htm>

De små træer skal altså ikke ud før der ingen risiko er for nattefrost, og så vil vi se hvordan de udvikler sig frem til efteråret, og om de bliver træagtige. Det regner vi med. Så prøver vi nok at lade en eller to stå ude og resten overvintres så under beskyttede former.

Links

[1] <http://www.bueogpil.dk/index.php?name=News&file=article&sid=72>

[2] <http://www.bueogpil.dk/index.php?name=News&catid=&topic=12>

De første spirer i starten af april 2007

Mine små træer som de så ud i maj 2007